

УКЛІН ТОБІ, ТАРАСЕ! Сценарій літературного свята

Оформлення сцени *.Автопортрет Т.Г. Шевченка 1845 р., прикрашений вишитим рушником. У вінку під портретом — дати життя і смерті Кобзаря. Ще нижче — плакат зі словами зі вступу з документальної драми „Гора» І. Драча.*

Скиньте з Шевченка шапку.
Та отого дурного кожуха.
Відкрийте у нім академіка.
Ще одчайдуха-зуха.
Ще каторжника роботи.
Ще нагадайте усім:
Йому було перед смертю
Всього лише 47. (І. Драч)

Під портретом Шевченка юнак читає:

1 ВЕДУЧИЙ: Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходяв Тарас
Малими босими ногами.
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами-сльозами.

2 ВЕДУЧА. За указом Президента України 2014 рік – проголошено Роком Тараса Шевченка.
9 березня 2014 року український народ відзначатиме 200 років від Дня народження Т.Г. Шевченка. Ім'я, святе для кожного українця. Ця людина залишила нам свої неоціненні духовні надбання – твори і світлу пам'ять про себе. Він пробуджував любов до своєї Батьківщини, кликав сильних на подвиги, вселяв у слабких надію і віру.

3 ВЕДУЧИЙ: Т.Шевченко був не тільки філософом, фольклористом, поетом, політиком, істориком, письменником, етнографом, а також був великим художником. З чого ж все починалося?...

4 ВЕДУЧА: Року 1814 з 26 на 27 лютого (старого стилю) темної ночі, перед світом у селі Моринцях на Звенигородщині, в хаті кріпака Григорія Шевченка блиснув єдиний на все село вогник, народилася панові нова кріпацька душа, а Україні – її великий поет і художник Тарас Шевченко.

Не називаю її раєм.
Тії хатиночки у гаї
Над чистим ставом край села.
Мене там мати повила
І повиваючи, співала.
Свою нудьгу переливала
В свою дитину...В тім гаю,
У тій хатині, у раю
Я бачив пекло...Там неволя,
Робота тяжкая, ніколи
І помолитись не дають.

5 ВЕДУЧИЙ: Шевченко прожив коротке і вкрай важке життя. Із своїх 47-и років він 24 роки був кріпаком, 17 років – невольником у засланнях, під наглядом жандармів і тільки 10 років – вільною людиною.

6 ВЕДУЧА: І в цих несприятливих умовах Тарас створив свій безсмертний «Кобзар», написав декілька томів прозових і драматичних творів, став Академіком Академії мистецтв.

5 ВЕДУЧИЙ: Колись кобзарями називали мудрих дідусів, що ходили від села до села і, граючи на кобзі, розповідали людям про долю України. «Кобзар» — так Шевченко назвав свою першу книжечку віршів. Писав Тарас Григорович про бідних людей, над якими були владні жорстокі пани. Люди, хоч і знедолені, були працьовиті, хоробрі, справедливі і могли б жити щасливо, в достатку. Тож поет і закликав їх на боротьбу за волю.

Великим Кобзарем прозвали Тараса Григоровича в народі.

4 ВЕДУЧА: Не дивлячись на те, що народився поет у бідній кріпацькій сім'ї і дитинство його було тяжким і безрадісним, малий Тарас ріс допитливим і розумним хлопчиком.

3 ВЕДУЧИЙ: Він наймитував, а у вільний час читав і малював. Особливо Тарас любив малювати вугіллям по стінах. Думка знайти людину, яка б навчила його малювати не покидає хлопчика. 3

Сценка.

(виходить дівчинка)

Оксана: Чом же плачеш ти! Ох, дурненький Тарасе. Давай, я сльози витру. Не сумуй, Тарасику, адже кажуть, найкраще від усіх ти читаєш, найкраще за всіх співаєш, ще й, кажуть, малюєш. От виростеш і будеш малярем.

Тарас: Еге ж, малярем.

Оксана: розмалюєш нашу хату.

Тарас: Атож. А всі кажуть, що я ледащо і ні на що не здатний. Ні, я не ледащо. Я буду таки малярем.

Оксана: Авжеж, будеш!

(Тарас сідає за стіл, щось малює. Раптом до нього тихо підкралась дівчинка, закрила долонями очі).

2 ВЕДУЧА: Золотим сонячним промінчиком в безпросвітній темряві була вірна, щира дружба Тарасика і його сусідки Оксани Коваленко.

Оксана. Ку-ку! Хто я?

Тарас. Оксана? Оксана! Ти у вінку — найкраща за всіх панянок на світі. А я тобі ще й чобітки справлю із срібними підківками.

Оксана. Із срібними?

Тарас. І золотими дзвіночками в закаблуках.

Оксана. Золотими? Щоб ні в кого таких не було!

Тарас. А в тебе будуть! І по дзвіночках зразу вгадаю, що ти йдеш!

Оксана. Я без тебе нікуди!

Тарас. І я тебе нікому не оддам...

(Діти беруться за руки).

Тарас.

Ми вкупочці колись росли
Маленькими собі любились.

Оксана.

А матері на нас дивились
Та говорили, що колись
Одружимо їх. Не вгадали.

Тарас.

Старі зарані повмирали,
А ми малими розійшлись
Та вже й не сходились ніколи...
(Оксана виходить)

1 ВЕДУЧИЙ: Та недовго тривала Тарасова «наука». Несподіване горе випало на долю маленького хлопчика.

Малий Тарас:

Там матір добрую мою,
Ще молодою — у могилу
Нужда та праця положила.
Там батько, плачучи з дітьми,
(А ми малі були і голі),

Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині!.. А ми
Розлізлися межі людьми,
Мов мишенята. Я до школи —
Носити воду школярам. 4

(Звучить мелодія пісні „Он, люлі, люлі, моя дитино» (сл. Т.Шевченка, муз. народна). Під музику виходять три старшокласниці у білому вбранні: Доля (у терновім вінку, боса). Муза, Слава.

Доля: Я тиха доля, доленька Тараса...
В вінку терновім, боса на снігу...
Втирала сльози, зронені завчасно,
Співала „люлі» ще у сповитку.
Я проводжала маму Катрю в вічність.
Разом з Тарасом свічку їй несла.

Тарас: В того доля ходить полем,
Колоски збирає.
А моя десь, ледациця,
За морем блукає.

Муза: Ходімо, хлопче, я шлях твій освічу і
До волі стежку протопчу»

Слава: Я, хлопчику, твоя Мінливая зоря.
Зі мною, я знаю -
Доведеться йти на іспит.
А може, й на тортури, та одначе,
Ніхто не відбере твій тихий світ,
Що в глибині душі сміється й плаче. *(Виводять хлопчика Тараса).* 2

2 ВЕДУЧА: Зазнав багато принижень та випробувань, малий Тарас. Поміщик Павло Енгельгардт узяв хлопця до двору на роль, так званого козачка, та незабаром виїхав з України, забираючи всю двірську челядь, а між ними й Шевченка. На довгий час Тарас розлучився з рідною Батьківщиною.

3 ВЕДУЧИЙ: Грає серце козацьке,
А думка говорить:
«Куди ти йдеш не спитавшись?
На кого покинув
Батька, неньку стареньку,
Молоду дівчину?
На чужині не ті люде, -
Тяжко з ними жити!
Ні з ким буде поплакати,
Ні поговорити».

4 ВЕДУЧА: Дальша мандрівка вела поета в Петербург. Тут відкрилися перед Шевченком нові можливості для духовного розвитку. Однак невгамовною пристрасстю юнака лишилося прагнення малювати і стати художником. Тарас у вільних хвиликах прямував у Літній сад, де з великою пристрасстю змальовував скульптури. Тут доля звела його зі студентом останнього курсу Академії мистецтв – Іваном Сошенком, родом з Вільшани. А він, в свою чергу, познайомив Шевченка з Є.Гребінкою, В.Жуковським, художником К.Брюлловим. Завдяки цим друзям, Шевченко на 24 році життя, став врешті-решт вільною людиною. Звільнення з кріпацтва відкрило йому двері у світлий храм науки. 2

(Тарас-юнак тримає в руках документ, перечитує, схвильовано роздивляється.)

5 ВЕДУЧИЙ: 22 квітня 1838 рік.

Шевченко: Воля! Воля! Учуся малювати: нікому не кланяюсь і нікого не боюсь, окрім Бога — велике щастя бути вільним... *(сїдає за стіл).*

6 ВЕДУЧА: із запису в „Щоденнику»: „Самому тепер не віриться, а дійсно так було. Я з брудного горища, я, мізерний мацапура, на крилах перелетів у чарівні зали Академії мистецтв».

5 ВЕДУЧИЙ. Збулися мрії Шевченка. Він навчається в Академії мистецтв, стає улюбленим учнем Карла Брюлова. Тараса Григоровича природа наділила так щедро, що за 2 роки самоуком він встиг багато перечитати і стати надзвичайно інтелігентною людиною.

4 ВЕДУЧА: А чим пам'ятним для поета став 1840-й рік?

3 ВЕДУЧИЙ. Цього року свій день народження Тарас Григорович відсвяткував напередодні виходу в світ свого першого поетичного збірника. До «Кобзаря» увійшло 8 поезій.

2 ВЕДУЧА: 1840-й рік був щасливим для Тараса і як для художника. За свою першу роботу з живопису масляними фарбами — картину «Хлопчик-жебрак, що дає хліб собаці» — він був удостоєний срібної медалі другого ступеня. Все це його дуже тішило.

1 ВЕДУЧА: Однак, незважаючи на радісні події в петербурзький період життя, думи поета про Україну стають «сумними рядами». Життя на чужині гнітило його. І ось після довгої розлуки, в 1843 році поет вперше відвідав рідну Землю, а в 1845 р. відбулася друга поїздка в Україну. І що ж він побачив на рідній Землі?

Шевченко. Аж, бачу, там тільки добро, де нас нема.

В лиху годину
Якось недавно довелось
Мені заїхати в Україну,
У те найкраще село..
...Аж страх погано
У тім хорошому селі:
І я прозрівати став потроху...
Доглядаюсь, -
Бодай не казати.
Кругом мене, де не гляну,
Не люди, а змії...
І засохли мої сльози,
Сльози молодії.
І тепер я розбитее
Серце ядом гою,
І не плачу, й не співаю,
А вию совою.

2 ВЕДУЧА: З-під гнівного Шевченкового пера народжуються безсмертні творіння людського духу : „Кавказ», „Сретик», „Великий льох», „Наймичка», „І мертвим, і живим...», „Заповіт». І. нарешті, «Сон»:

3 ВЕДУЧИЙ: Латану свитину з каліки знімають,
З шкурою знімають,
Бо нічим обути княжат недорослих!

4 ВЕДУЧА: ... а он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надію в військо оддають!

5 ВЕДУЧИЙ: ...а онде під тином
Опухла дитина, голодная мре,
А мати пшеницю на панщині жне.

Шевченко (встає, говорить тихо і гнівно):

Схаменіться! будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори.

(за Шевченком стають Доля, Муза, Слава з чорними хустками на плечах)

6 ВЕДУЧА: За бунтарські вірші 33-річного Тараса забрали в солдати.

Доля: Не забарився присуд таланту, правді щирості. І присуд цей найжорсткіший. Не писати і не малювати.

Муза: Холодні стіни каземату
І зверхні окрики катів.
А руки прагнуть малювати:
Душа волає щирих слів.
А де ж папір? Його й шматочка
-Заборонили навісні.
О, як мережив він рядочки,
А малював би ночі й дні.

5 ВЕДУЧИЙ: Незважаючи на заборону, Шевченко малює і пише таємно вірші і в солдатах

Слава: Такі поети не вмирають,
Їх пам'ятатимуть віки
Прийде забрати каземату
Україна серцю дорога,
Садок вишневий коло хати
І схилить гілку до чола.
Загоїть рани, сльози витре,
Загляне в душу аж до дна... 5

(Звучить пісня „Бандурист», Словченкова Н.).

4 ВЕДУЧА: Коли Шевченко був на засланні в далеких степах Казахстану, він тужив за Україною, і це можна простежити в його віршах.

Шевченко: ... я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За нею душу погублю! (задумується)
О думи мої! О славо злая!
За тебе марно я в чужому краю,
Караюсь, мучуся... але не каюсь!

Муза: Я була вірною тобі і ніколи не покидала тебе, Тарасе. І коли ти був солдатом, самотнім і забутим, здається, цілим світом, я теж була поряд. Це я допомогла тобі створити більше 100 віршів, 7 поем, повісті, щоденник, цілий ряд картин.

3 ВЕДУЧИЙ: Мрія Тараса про вільне, щасливе життя своїх знедолених земляків — у багатьох його творах

Слава: Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б'ється, ожива,
Як їх почує! Знать до Бога
І голос той і ті слова
Ідуть меж люди!..

Доля: Україно! Україно!
Серце моє, ненько!
Як згадаю твою долю —
Заплаче серденько.

Шевченко. І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.

2 ВЕДУЧА: Серпень 1857 року. Шевченко вийшов з ненависної солдатської казарми на волю.

1 ВЕДУЧИЙ: Нелегкими були останні роки життя поета. Поліцейський нагляд, важкі хвороби, невлаштованість особистого життя вкорочували віку Шевченку.

Доля (*знімає чорну хустку*): 9 березня 1861 р. Т.Г. Шевченко виповнилося 47 років. Прийшло багато святкових телеграм, поздоровлень. Поздоровити поета, який лежав тяжко хворий, прийшли і друзі. А 10 березня перестало битися серце великого українського Кобзаря. Тіло Т. Шевченка було перевезено в Канів і поховано на Чернечій горі. Так заповідав великий поет. Чернечу гору називають Тарасовою.

Шевченко (*звертається до Долі*):

Ти не лукавила зі мною,
Ти другом, братом і сестрою
Сироті стала...
... Ми не лукавили з тобою.
Ми просто йшли; у пас нема
Зерна неправди за собою.
Ходімо ж, доленько моя! (*виходять*).

Слава: „Він був сином мужика і став володарем у царстві Духа... Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори.» Так сказав про Кобзаря інший геній українського народу — Каменяр.

Шевченко (*здалеку*): Воскресну я!
Воскресну нині!
Ради їх, людей закованих моїх,
Убогих, нищих.
Возвеличу Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх Поставлю слово.

Муза: тебе чують, Тарасе, і крізь століття, і голос твій душі окриля.

2 ВЕДУЧА: Вся Шевченкова поезія пронизана, як наша блакитна атмосфера сонцем, почуттям державності, болем і тривогою за майбутнє України саме через бездержавність її... Шевченко ставить Україну, її незалежність, вище над усе. Тож вчімося у нього любові до України!

3 ВЕДУЧИЙ: Минають віки, стираються написи на камені, тліють книги, руйнуються будівлі, але слово Шевченка — живе і вічне. Вивчаймо його, думаймо над його істиною, виконуймо його заповіти, які посилав він синам свого народу. І серед них — найперший і найголовніший:

5 ВЕДУЧИЙ: Для кого я пишу? Для чого?
За що я Україну люблю?
Чи варт вона огня святого?
А все-таки люблю її,
Мою Україну широку.
Свою Україну любіть,
Любіть її во время люте,
В останню тяжку минуту
За неї Господа моліть.... 5